

18. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Lastensuojelutoimen osalta voidaan v:n 1961 sanoa olleen edelleen kehityksen vuosi. Kaupungin kasvanut sijoituskyky näkyy selvästi siinä, että vuoden aikana voitiin laitoshoidon merkitykseen kiinnittää enenevää huomiota ja panna alulle tai saada käyttöön useita uusia laitoksia tai hoitopaikkoja. Tällaisesta kehityksestä on ennen muuta mainittava uuden sijoituspaikan hankkiminen Päivähuoltola Aulalle ja Reijolan nuorisokodille sekä Outamon vastaanottokodin toiminnan aloittaminen uusissa ajanmukaisissa suojissa Lohjan maalaiskunnassa. Naulakallion lastenkodin suunnitelmat saatiin alulle kertomusvuonna ja näiden lisäksi tehtiin sopimuksia hoitopaikkojen varaamisesta Mustalaislähetyksen nuorisokodissa ja Kirsti Herlinin lastenkoti-säätiön omistamassa lastenkodissa.

Taloudellisen kehityksen rinnalla oli havaittavissa lastensuojelutyön tarpeen jatkuva lisääntyminen. Edelleen oli havaittavissa jatkuvaa painetta laitoshoidon tarpeessa, mitä parhaiten kuvaavat lastenhuoltotoimiston ja suojelukasvatustoimiston käsiteltäväksi tulleet tapausluvut. Huollontarve lisääntyi mm. niissä tapauksissa, joissa ilmoitus oli tehty rikoksen, irtolaistapaisen elämän tai juopumuksen johdosta. Tilaston mukaan lastensuojelun tarve aiheutui kertomusvuonna vanhemmista johtuvista syistä useammin kuin edellisenä vuonna.

Avohuoltoon jouduttiin kertomusvuonna laitospaikkojen puutteen ja uusien huoltomenetelmien johdosta kiinnittämään lisääntyvää huomiota. Perhehoidon lisääntymisen ja avohuollossa olevien tutkimisen vuoksi oli perustettava lisää virkoja.

Toiminnan tehostumisen ja laitospaikkojen lisääntymisen rinnalla on todettava se erilaisten sosiaalisten avustusten muodossa tapahtuva ennalta ehkäisevä toiminta, mitä viimeaikoina on lainsäädännössä alettu korostaa. Kertomusvuoden aikana aloitettiin erityislapsilisän maksaminen.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen eripainoksessa.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Lautakunnan kokoonpano oli seuraava: puheenjohtajana toim.pääll. Sulo Manninen, varapuheenjohtajana teol. tri Veikko Päivänsalo, jäseninä: prof. Elsa Bruun, toiminnanjoht. Vuokko Hietala, ilm.pääll. Anni Ikonen, toiminnanjoht. Laila Leskinen, yht.kuntat.maist. Sirkka Loimaranta, rva Maija Suosalmi ja arkkiaatri Arvo Ylppö; varajäseninä kansak.op. Eila Penttinen, sosion. Raili Heiskanen, sosion. Marjatta Forssén, prof. Paavo Heiniö, dos. Sakari Lahdensuu, varat. Göran Westerlund, terv.sisar Terttu Voipio, rvat Martta Parkkari ja Impi Lojander; lisäjäseninä dos. Saima Tawast-Rancken, opett. Margareta Aminoff, omp. Malva Palo ja rva Lilja Dahl; varalisäjäseninä varanot. Martta Manner, rva Hilma Karanterä, konttor. Svanvit Björkvist ja siht. Maj-Lis Wahlberg.

Jäljempänä mainittuihin jaostoihin määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseneksi: lastenhuoltojaostoon Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff sekä varajäseniksi Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken; suojelukasvatusjaostoon Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken sekä varajäseniksi Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff; äitiysavustus- ja perhelisäjaostoon, joka muuttui sosiaaliyhjjesäännön tultua voimaan 1.4.1961 alkaen väestöasiainjaostoksi Ylppö, Hietala ja Palo sekä varajäseniksi Loimaranta, Suosalmi, ja Manninen; elatusapujaostoon Loimaranta, Suosalmi ja Dahl sekä varajäseniksi Ylppö, Hietala ja Manninen; vajaamielishuoltojaostoon Ikonen, Leskinen, Bruun ja Loimaranta sekä varajäseniksi Päivänsalo, Manninen ja Suosalmi, minkä lisäksi itseoikeutettuna jäsenenä jaostoon kuului lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten vastuunalaisena lääkärinä sosiaalilääkäri Sirkka Syväne.

Lastenkotien johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajana Päivänsalo ja varapuheenjohtajana Leskinen sekä koulukotien johtokuntaan puheenjohtajana Manninen ja varapuheenjohtajana Bruun. Kolmantena jäsenenä kumpaankin johtokuntaan kuului ohjesäännön mukaan lastensuojelutoimen toim.joht. Arvi Heiskanen sekä hänen varamiehinään lastenkotien johtokuntaan last.huollontark. Margit Törnudd ja koulukotien johtokuntaan nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuo. Vajaamielislaitosten johtokuntana toimi vajaamielishuoltojaosto.

13.3.61 muutettiin sosiaaliyhjjesääntöä siten, että koulukotien johtokunnan ja lastenkotien johtokunnan tilalle perustettiin lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Bruun, varapuheenjohtajana Päivänsalo ja jäseninä Manninen, Leskinen ja itseoikeutettuna jäsenenä toim.joht. Heiskanen varamiehenään Törnudd tai Helasvuo.

Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa apul.kaup.joht. Eino Waronen, 1.7. alkaen apul.kaup.joht. Eino Uski, lastenhuoltojaostossa fil.maist. Veikko Loppi sekä muissa jaostoissa ja johtokunnissa kansanedustaja Lempi Lehto.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunta kokoon-tui kertomusvuonna 12 kertaa, jolloin pöytäkirjoihin merkittiin yhteensä 211 (200)

pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat, jotka eivät edellyttäneet erillistä lautakunnan päätöstä, merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjaan samaan pykälään, asiakirjojen ollessa asianomaisessa kokouksessa nähtävinä.

Lastenkotien johtokunta piti vuoden aikana 2, koulukotien johtokunta 1, lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta 9 kokousta ja vajaamielislaitosten johtokunta 12 kokousta. Eri jaostojen toimintaa selostetaan ao. toimistojen kohdalla.

Ohjesäännön edellyttämän kaupungin kolmen sosiaalihuollon päätösvaltaelimen, nimittäin huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin 31.10. Päivähuoltola Vantaalassa. Aiheeksi valittiin »Lastentarhojen sekä lasten ja vanhusten huoltolaitosten suunnittelussa huomioonotettavia näkökohtia».

Lastensuojelulautakunnan kertomusvuonna tekemistä *päätöksistä* mainittakoon seuraavat:

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten kiireellinen perustamisohjelma päätettiin saattaa kiinteistölautakunnan tietoon otettavaksi huomioon asemakaavasuunnitelmia laadittaessa (24.1. 6 §); sosiaaliohjesäännön muutoksien aiheuttamien toimenpiteiden täytäntöönpanoa varten päätettiin väestöasiaintoimiston virkoja ym. koskevasta väliaikaisesta järjestelystä (28.3. 55 §); lasten lomanvietto- ja kesävirkestystoimintaa varten myönnettävien avustusten jakamista koskeva päätös (18.4. 62 §); Oppilaskoti Toivolan talous- ja lämpökeskuksen sekä hallinto- ja asuntolarakennuksen piirustukset hyväksyttiin (18.4. 67 §); päätettiin lautakunnan edustajien lähettämisestä lastensuojelujärjestöjen kokouksiin ja neuvottelupäiville (29.8. 114 §); hyväksyttiin Kirsti Herlinin Lastenkoti-säätiön kanssa tehty sopimus hoitopaikkojen varaamisesta kaupungille ko. lastenkodista (21.11. 179 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehdyt esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: päivähuoltola Aulan ja Reijolan nuorisokodin siirtämistä uusiin tiloihin (24.1. 10 §, 17.10. 170 §); hallinnollisen toimiston sihteerin ym. virkojen järjestelyä (24.1. 14 §); Naulakallion lastenkodin rakentamista Mellunkylään (21.2. 32 §); huoltotarkastajan palkkaamista perhehoidon tehostamiseksi sekä lentolehtisen painattamista (21.2. 37 §); 5 hoitopaikan varaamista Mustalaislähetyksen nuorisokodista (21.3. 43 §); Ryttylän vastaanottokodin henkilökunnan siirtämistä Outamon vastaanottokotiin (21.3. 45 §); Käpylän työkodin kehoitus- ja uutteruusrahaa (28.3. 56 §); avo- huollossa olevien vajaamielisten tutkimista koskevia toimenpiteitä (18.4. 74 §); paikallisasiamiesten palkkioita ym. (6.6. 73 §); lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön muuttamista (4.7. 84 §); alaikäisten ammatinharjoittajien suojelua ja valvontaa koskevan lainsäädännön tarkistamista (4.7. 85 §); lastensuojelutoimen viranhaltijain eläkeiän tarkistamista (29.8. 127 §); tonttien varaamista eräille laitoksille (21.11. 179 §); kaupungin toimituskirjojen käännöstöiden keskittämistä (14.12. 197 §); Käpylän koulu- ja työkeskuksen irtaimen omaisuuden vakuuttamista (14.12. 198 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: vajaamielishuoltokomitean mietintöä (29.8. 110 §); lainan myöntämistä Kaupunkilähetysten uuden lastenkodin perustamismenoihin (21.2. 29 §); holhousapukomitean mietintöä (29.8. 110 §); avustuksen myöntämistä Kirsti Herlinin Lastenkoti-säätiön korjaustöitä varten (29.8. 134 §); koululasten päiväkodin väliaikaista

sijoittamista taloon Kotkankatu 14 (17.10. 169 §); Outamon vastaanottokodin henkilökunnan lasten koululaiskuljetuksia (21.11. 182 §); vajaaliikkeisten lastentarhatoiminnan jatkamista (21.11. 189 §); Vajaamielisten Tuki-yhdistysten Liiton ja Asuntolayhdistyksen avustusanomuksia (14.12. 195 §); elatusavun ennakkoa koskevaa lakiluonnosta (14.12. 201 §).

Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaan kuuteen toimistoon.

1. *Hallinnollinen toimisto*, jonka tehtävänä oli valmistella lastensuojelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna täytäntöön lastensuojelutoimen yleiset hallinto- ja talousasiat sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston päällikkönä sekä samalla koko lastensuojeluviraston päällikkönä ja lastensuojelutoimen toimitusjohtajana toimi hovioik.aus. Arvi Heiskanen.

Toimistoon kuuluvina toimivat lääket.lis. Paavo Leisti lastensuojelulautakunnan lääkärinä ja sosion. Emil Stenholm lautakunnan sihteerinä, sittemmin talouspäälikkönä ja 1. 9. alkaen varatuomari Kalervo Juurinen lautakunnan sihteerinä.

2. *Lastenhuoltotoimisto*, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa. Toimiston tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuuluivat lastensuojelulain VI luvun edellyttämät kasvattilasten, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten ja nuorten kotiapulaisten valvonta, kesävirikistyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevissa asioissa. Toimiston päällikkönä oli lastenhuollontarkastaja, fil.tri Margit Törnudd, apunaan apulaislastenhuollontarkastaja, fil.maist. Annikki Hytönen.

Lastenhuoltotoimiston tehtävänä oli myös hoitaa ne valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät, jotka aiheutuivat vajaamielishuoltojaoston toiminnasta sekä lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten valvonnasta. Toimiston päällikköllä oli näissä tehtävissä apuna vajaamielishuoltaja, valtiot. maist. Maija Kario.

3. *Suojelukasvatustoimiston* tehtävänä oli valmistella suojelukasvatusjaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, samoin suorittaa ne tehtävät, jotka nuoria rikoksentekejiä koskevissa säännöksissä on lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston päällikkönä oli nuorisonhuoltaja, fil.maist. Kaarlo Helasvuo apunaan apulaisnuorisonhuoltaja, fil.maist. Erla Frangén.

4. *Elatusaputoimisto*, jonka tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka aivoliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, kuin myös laissa elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa mainitut tehtävät. Toimiston päättävänä elimenä oli lautakunnan asettama elatusapujaosto. Toimiston päällikkönä oli lastenvalvoja, varat. Aili Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja lainopin kand. Veikko Piirtola.

5. **Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto**, joka muutettiin 1. 5. alkaen väestöasiaintoimistoksi yhdistämällä huoltoviraston väestöasiaintoimisto lastensuojeluviraston alaisuuteen, valmisteli perhelisälain, äitiysavustuslain, lapsilisälain ja 1. 4. voimaantulleen erityislapsilisälain mukaiset asiat ao. jaostolle esiteltäväksi. Lisäksi toimiston tehtävänä oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä määrätyt ja kodinperustamislainoista lautakunnalle aiheutuneet tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston päällikkönä toimi varanot. Selma Hiisivaara-Mörk apunaan toimistoesimies, fil.maist. Lisbet Kolula.

6. **Sosiaalilääkärintoimisto**, jonka tehtäviin kuuluivat psykiatristen ja psykologisten tutkimusten suorittaminen ja hoidon antaminen lasten- ja nuorisonhuoltotapauksissa sekä vajaamielishuoltoon liittyvät tutkimukset ja ao. laitosten valvonta. Toimiston päällikkönä oli lääket.lis. Sirkka Syväne apunaan lastenpsykiatri Pirkko Roiha.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelun palveluksessa 308 vakinaista ja 85 tilapäistä viranhaltijaa sekä 117 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 510 henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 86 vakinaista ja 30 tilapäistä sekä 3 työsuhteessa eli yhteensä 119 sekä loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 57 047 (42 254) kirjelmää. Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 096 (1 546), lastenhuoltotoimiston 15 693 (9 260), suojelukasvatustoimiston 8 519 (8 550), elatusaputoimiston 13 788 (12 423), väestöasiaintoimiston 17 315 (9 957) sekä sosiaalilääkärintoimiston 636 (518).

Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Kertomusvuonna toimivat lastensuojelulautakunnan alaisina seuraavat kaupungin omistamat laitokset:

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset. *Sofianlehdon vastaanottokoti* toimi edelleen 202-paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan tarvittaessa myös suojelukasvatusta kaipaavia lapsia. Laitos jakaantui 115-paikkaiseen pikkulasten (A-), 35-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 52-paikkaiseen kouluikäisten (C-) osastoon. A-osastolle jouduttiin sijoittamaan n. 40 vajaamielistä. Laitoksen johtajana toimi kasvatustiet.kand. Hannu Timperi apunaan 102 muuta viranhaltijaa sekä 21 työsopimussuhteen perusteella palkattua työntekijää.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena. Laitoksen johtajana oli kasvattaja Sirkka-Liisa Rauta-aho apunaan 5 muuta viranhaltijaa ja 4 työsopimussuhteessa olevaa työntekijää.

Ryttylän vastaanottokoti Hausjärvellä toimi 2-osastoisena eli 30 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kansakouluikäisiä poikia varten. Laitos muutettiin 1. 7. alkaen Lohjan maalaiskunnan Outamoon 30-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanottolaitoksena ja mainitusta ajankohdasta alkaen laitos kulkee *Outamon vastaanottokodin* nimellä. Laitoksella oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Eetu Sutinen apunaan 22 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään maalaiskunnan Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu. Laitoksen johtajana oli kansak.op. Mauno Halonen. Laitoksessa oli lisäksi 5 viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Mellunkylän vastaanottokoti toimi suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä sekä poikkeustapauksissa muitakin alaikäisiä varten tarkoitettuna vastaanotto- ja tutkimuslaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Jyrki Ritamo apunaan 3 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Hyvösen lastenkoti toimi edelleenkin 33-paikkaisena tavallisena lastenkotina, jonka johtajana oli sosiaalihuoltaja Mirja Myllylä ja hänen apunaan 8 viranhaltijaa ja 9 työntekijää.

Malmin lastenkoti toimi niinikään 37-paikkaisena tavallisena lastenkotina. Laitokseen jouduttiin kuitenkin sijoittamaan jatkuvasti myös vajaamielisiä lapsia. Kodin johtajana oli kasvattaja Elsa Hytönen ja hänen apunaan 15 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitos täyttyi yksinomaan kouluikäisistä. Laitoksen johtajana toimi sosion. Erkki Mikonsaari apunaan 4 viranhaltijaa ja 4 työntekijää.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena. Laitoksen johtajana toimi sosion. Helmi Hirvonen apunaan 2 työntekijää.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihuoltoa tarvitsevien poikien laitoksena. Laitoksen johtajana toimi sosion. Lauri Saloriutta apunaan 4 työntekijää.

Reijolan nuorisokoti toimi edelleen 18-paikkaisena, jälkihuoltoa tarvitsevien poikien hoitokotina. Laitoksen johtajana toimi sosion. Olavi Kivistö apunaan 2 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatusvaikeuksiin joutuneiden lasten psykiatrisena hoitolaitoksena, jolla oli oma kansakoulu. Hoito- ja kasvatus-työtä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka alaiset lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituisesti laitoksessa. Laitoksen johtajana toimi kasvattaja Saara Huotari. Laitoksessa oli lisäksi 6 viranhaltijaa ja 7 työntekijää.

Oppilaskoti Toivola toimi 84-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oppilaita varten oma kansakoulu. Lähinnä jälkihuoltoa tarvitseville tytöille tarkoitettu 12-paikkainen osasto joutui edelleen työskentelemään vanhoissa suojissa. Hallinto- ja taloustilat olivat jatkuvasti sijoitettuin vanhoihin huviloihin. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veli Ilasmaa apunaan 37 viranhaltijaa ja 11 työntekijää.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n k o d i t

Kullatorpan lastenkoti toimi edelleen vajaamielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa ja jota kokonsa vuoksi ei ole hyväksytty vajaamielislaitokseksi. Kodin johtajana toimi sosion. Anna Lehto apunaan 14 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Päivölän lastenkoti Sipoon pitäjän Kallbäckissa toimi 16-paikkaisena vajaanmielisten lastenkotina. Tätäkään laitosta ei ole voitu esittää hyväksyttäväksi vajaanmielislaitokseksi paikkaluvun pienuuden vuoksi. Laitoksen johtajana toimi vajaanmielishoitaja Kyllikki Grönroos, jolla oli apunaan 5 viranhaltijaa ja 6 työntekijää.

Nukarin lastenkoti Nurmijärvellä oli ainoa lastensuojelulautakunnan alainen varsinainen vajaanmielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa. Laitoksen johtajana toimi lastenhoit. Rauha Ojalainen apunaan 15 viranhaltijaa ja 4 työntekijää.

Päivähuoltola Aula toimi 60-paikkaisena vajaanmielisten päivähuoltolaitoksena, jonka sosiaaliministeriö hyväksyi 22. 2. 60 vajaanmielislaisissa mainituksi vajaanmielislaitokseksi. Laitoksen johtajana toimi lastentarhanop. Hillevi Hänninen ja 1.9. alkaen kansak.op. Sirkka Wahlroos. Laitoksessa oli lisäksi 10 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Päivähuoltola Vantaala toimi niinkään vajaanmielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa. Laitoksen johtajana oli valtiot.kand. Annikki Paasonen apunaan 4 viranhaltijaa ja 6 työntekijää.

Oppilaskoti Toivolan päivähuoltolaksi 22. 2. 60 hyväksytty vajaanmieliskoulu toimi aluksi 4-luokkaisena vajaanmieliskouluna, johon voitiin ottaa keskimäärin 40 loppilasta.

Käpylän työkot -niminen 25 paikkaa käsittävä 16 vuotta täyttäneiden vajaanmielisten päivähuoltola toimi aluksi päivähuoltolana Pyhtääntie 1:ssä. Sosiaaliministeriön päätöksellä 6. 4. nämä laitokset kuitenkin saatiin sijoittaa samaan rakennukseen, kumpikin omaan huoneistoonsa taloon Pyhtääntie 1. Mainitut päivähuoltolat toimivat yhteisen johtajan alaisena *Käpylän koulu- ja työkeskus* -nimisenä kaksiosaisena vajaanmielisten päivähuoltolana 6. 4. alkaen. Laitoksen johtajana toimi aluksi Oiva Haaparanta ja 1. 9. alkaen kansak.op. Veikko Tawast apunaan 4 viranhaltijaa ja 7 työntekijää.

Muissa lastenhuoltolaitoksissa hoidettiin vajaanmielisiä kertomusvuonna siten, että keskimäärin oli Sofianlehdon vastaanottokodissa jatkuvasti 42 ja Malmin lastenkodissa 15 vajaanmielistä. Nämä osastot eivät toimineet vajaanmielislaisissa tarkoitettuina vajaanmielislaitoksina.

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Ryttylän, Lemmilän sekä Melunkylän vastaanottokotien osalta nuorisonhuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Opetus laitosten kansakouluissa noudatti kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehti kaupungin suomenkielisten kansakoulujen toinen tarkastaja fil.maist. Walter Erko.

Laitosten terveydenhuolto järjestettiin siten, että terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkäriin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita. Lautakunnan lääkäri totesi laitosten terveysoloista ja lasten terveydentilasta mm. seuraavaa:

Toimintavuonna oli virastossa tutkittavana kaikkiaan 539 lasta.

Uuden Outamon vastaanottokodin rakennuksissa suoritettiin terveydellisten olosuhteiden tarkastus; mitään mainittavia epäkohtia ei löytynyt. Muissa laitoksissa ilmitulleista pienemmistä puutteellisuuksista tehtiin tarpeenvaatimat huomautukset ja annettiin ohjeet niiden korjaamiseen. Huomattavimpana epäkohtana oli Oppilas-

koti Toivolan osastojen eristyshuoneen puuttuva tuuletus- ja ilmanvaihtomahdollisuus.

Henkilökuntien poliorokotuksia jatkettiin, samoin hoidokkien kaikkia rokotuksia.

Keuhkoröntgentutkimuksissa käytettiin 137 hoidokkia. Myöskin järjestettiin henkilökuntien vuotuiset tuberkuloositarkastukset. Sairaalahoitoon lähetettiin 53 lasta. Poliklinikkakäyntejä oli 452. Lääkintävoimistelua sai 81 laitoshoidossa olevaa.

Nukarin lastenkodin hoidokkeja vuosikausia vaivanneen sieni-ihottuman tutkiminen ja hoito annettiin ihotautilääkäri, tri Kirsti Blomqvistin tehtäväksi. Tämä työ jatkui vielä v:n 1962 puolelle. Myös muissa laitoksissa olevista vajaamielisistä otettiin näytteitä sieni-ihottuman toteamiseksi.

Laitoksissa ilmenneet uudet sairaustapaukset vähentyivät edellisen vuoden 1 524:stä 1 336:een. Vuoden aikana kuoli Sofianlehdossa 4 vajaamielistä ja Nukarin lastenkodissa 1 vajaamielinen.

Seuraavasta taulukosta ilmenevät laitosten tautitapaukset:

Tautiryhmä	Sofianlehto	Herttoniemi	Hyvönen	Kaarela	Kallio	Kullatorppa	Lennillä	Malmi	Mellunkylä	Metsäkumpu	Nukari	Päivölä	Reijola	Ryhtylä, Outamo	Toivola	Toölö	Yhteensä
Hinkuyskä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Vihurirokko	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	6
Tuhkarokko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	5
Vesirokko	38	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	39
Sikotauti	—	—	1	—	—	—	9	5	—	—	—	—	—	—	—	—	15
Influenssa	—	36	23	2	—	3	—	—	1	3	46	—	3	7	—	30	154
Ripuli	76	2	2	1	3	—	1	—	1	—	—	12	—	—	—	—	98
Angiina	68	3	1	1	1	1	—	1	1	—	—	1	2	2	25	3	110
Kuumeinen nuha, nielu- ja yskäkatarri	405	18	3	1	14	21	12	38	5	1	9	4	3	20	35	—	589
Keuhkokuume	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6
Korvatulehdukset	47	8	1	1	3	1	—	1	2	—	—	—	—	4	22	1	91
Silmätulehdukset	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	10
Ihottumat	14	1	2	—	3	—	3	2	1	1	—	—	1	2	11	1	42
Paiseet	17	1	1	1	1	4	14	4	1	—	—	—	—	2	3	—	49
Tapaturmat	11	1	17	2	13	5	4	2	5	1	2	—	4	9	11	1	88
Muut taudit	14	1	2	—	1	—	3	—	8	—	—	—	—	2	2	—	33
Tuberkuloositarkastuksessa	695	71	56	11	41	36	46	53	25	7	59	22	16	48	114	36	1 336
käyneitä	2	—	1	—	2	—	—	—	13	—	35	18	44	—	15	7	137
Sairaalahoitoon lähetettyjä ...	16	1	8	1	3	1	3	3	3	2	—	1	—	2	7	2	53
Poliklinikoilla käyneitä	53	5	206	13	14	10	13	29	13	3	1	1	12	11	49	19	452
Kuolemantapaukset	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 3 244 (ed. v. 2 914) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Virka-avunpyynnöistä oli 95 (183) holhousasioita koskevia. Adoptiasioista, joiden lukumäärä oli 112 (108), koski 9 (9) aviolapsia ja 65 (95) avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. 4 (4) helsinkiläistä lasta luovutettiin ottolapseksi Ruotsiin, yksi Tanskaan ja yksi Kanadaan. Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakaantuivat ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

	0-1 v		2-6 v		7-15 v		Yli 16 v		Yhteensä		Kaikkiaan		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.			
<i>Ilmoituksen syy:</i>													
Lapsen:													
sairaus	10	11	5	7	9	9	—	4	24	31	55		
vajaamielisyys	1	1	4	1	9	3	4	3	18	8	26		
siellullinen poikkeavuus	—	—	5	—	20	8	—	5	25	13	38		
sokeus	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	2		
koulunkäynnin laiminlyönti	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2		
kerjääminen	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1		
irtolaisuus	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1		
Vanhempien:													
kuolema	1	2	1	4	15	18	2	4	19	28	47		
vähentynyt työkyky	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1		
sairaus	78	64	76	78	83	58	7	6	244	206	450		
mielisairaus	2	3	5	4	18	13	1	1	26	21	47		
vajaamielisyys	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
ansiotyö	11	8	11	6	3	2	—	1	25	17	42		
hoidon laiminlyönti	18	12	44	46	64	55	3	4	129	117	246		
kasvatuskyvyn puute	2	—	7	3	34	37	9	8	52	48	100		
lapsensa hylkääminen	8	13	6	6	2	8	1	4	17	31	48		
huolimattomuus	1	—	1	1	—	4	1	—	3	5	8		
juoppous	8	12	43	36	70	83	10	9	131	140	271		
irtolaisuus	—	1	4	2	3	2	—	—	7	5	12		
vankilassaolo	4	—	1	3	4	1	—	—	9	4	13		
lapsen pahoinpitely	1	1	3	8	5	7	—	—	9	16	25		
asuntovaikeudet	86	83	164	101	130	120	6	4	386	308	694		
avio- tai asumusero	10	18	45	38	68	50	15	17	138	123	261		
elatusvelvollisuuden laiminlyönti	3	6	27	23	19	15	3	1	52	45	97		
muu syy	61	64	124	94	160	137	68	48	413	343	756		
	Yhteensä		305	300	577	461	720	630	130	121	1 732	1 512	3 244
<i>Toimenpiteet:</i>													
Varoitukset	—	—	3	3	8	3	—	1	11	7	18		
Suojeluvallvonta	8	5	37	41	119	104	11	15	175	165	340		
Jälkivalvonta	—	—	—	—	—	—	39	31	39	31	70		
Huostaanotto:													
Islain 9 § 2 mom. c-kohdan perusteella	104	99	127	96	100	93	6	3	337	291	628		
13 ja 19 §:n perusteella	7	6	2	5	3	3	—	—	12	14	26		
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella (Islain 9 § 1 mom.)	2	3	2	3	7	8	2	—	13	14	27		
sopimuksen nojalla (Islain 11 §)	63	62	68	33	36	46	3	1	170	142	312		
vastoin vanhempien tahtoa (Islain 12 § nojalla)	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1		
Siirto vajaamielishuoltojaostolle	—	1	3	1	4	1	2	2	9	5	14		
Virka-apu eri viranomaisille	24	29	87	61	90	85	20	25	221	200	421		
Tutkimus- ja neuvontatoimenpiteet	91	92	235	207	323	265	29	31	678	595	1 273		
Muut toimenpiteet	6	3	12	11	30	22	18	12	66	48	114		
	Yhteensä		305	300	577	461	720	630	130	121	1 732	1 512	3 244

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 3 798 (3 600) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 1 995 (1 954) oli sijoitettu perheisiin ja 1 082 (1 041) yksityisiin lastenkoteihin. Kaikista huostassa olevista lapsista oli 226 (231) eli 5.9 % (6.4 %) ruotsinkielisiä ja 10 (8) eli 0.3 % (0.2 %) vieraskielisiä. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 1 035 (1 114) ja poistettiin 1 004 (837) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1962 jäi 2 794 (2 763) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 127 (161) lasta 7 032 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 10 lasta 3 097 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 19 (10) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 366 (320) ja perhehoidossa 52 (49). Näiden huoltoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin

tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisista sairaaloista.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta asetelmasta: ¹⁾

Sijoituspaikka	Lapsia								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1960		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1962		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	P.	T.	P.	T.		P.	T.	P.	T.		
Kaatumatautisten huoltolaitokset	1	1	—	—	2	—	—	1	1	730	365.0
Heikkomielisten lastenkodit ...	42	29	5	6	82	8	2	42	34	28 437	346.8
Hoito- ja tarkkailukodit	13	—	7	1	21	5	1	14	—	5 336	254.1
Sairaalat	4	2	4	1	11	2	1	7	4	4 002	363.8
Tavalliset lastenkodit	143	85	67	35	330	41	18	163	100	101 897	308.8
Perhehoito Helsingissä	7	7	1	3	18	3	2	5	9	5 765	320.3
Perhehoito muualla	25	10	5	5	45	7	1	26	12	15 954	354.5
Yhteensä	235	134	89	51	509	66	25	258	160	162 121	318.5

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja syvästi vajaamielisiä 174 (194), heikkomielisiä 151 (138) ja muuten poikkeavia 184 (123).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 138 (154) syvästi vajaamielisiä, 104 (100) heikkomielisiä ja 103 (70) muuten poikkeavia. Vajaamielislain voimaan tultua on vajaamielisten lasten huostaanotto asteittain lopetettu. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta asetelmasta:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kullatorpan lastenkoti	Malmin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaskoti Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivölään lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemminkäinen	Kallion nuorisokoti	Reijolan nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Tuoholan nuorisokoti	Metsäkummun hoitokoti	Mellunkylän vastaanottokoti	Ryttylän koulu	Yhteensä
	Osasto																		
	A	B	C																
V:sta 1960 hoitoon jääneitä	106	31	41	26	40	32	78	34	19	11	—	24	11	11	12	14	1	—	491
V. 1961 hoitoon otettuja	242	180	155	8	8	1	21	10	4	24	1	8	8	8	3	10	3	3	697
Yhteensä	348	211	196	34	48	33	99	44	23	35	1	32	19	19	15	24	4	3	1 188
Näistä:																			
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen sijoitettiin:																			
yksityishoitoon	20	18	15	—	1	—	1	3	—	4	—	1	1	—	—	1	—	—	65
toiseen lastenkotiin ..	116	80	34	7	3	—	3	5	3	5	—	5	—	1	—	3	—	—	265
sairaalaan	3	1	2	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	11
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																			
vanhempiensa hoitoon	95	77	91	1	4	—	4	2	—	12	—	3	—	4	2	6	—	—	301
toiseen maksuttomaan hoitoon	3	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	7
toisen kunnan hoitoon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
muihin lastenhuoltolaitoksiin	1	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	2	20
kuoli	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
poistettiin muista syistä	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	4	1	—	—	—	12
Poistettuja yhteensä	240	178	156	8	8	—	10	11	4	23	—	10	7	9	4	10	3	2	683
V:een 1962 jääneitä	108	33	40	26	40	33	89	33	19	12	1	22	12	10	11	14	1	1	505

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

Muihin laitoksiin ja perhehoitoon sijoitetut lapset. Muihin kuin kaupungin omistamiin laitoksiin ja perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle laitoshoitoon sijoitettuun 45 lapseen, Helsinkiin laitoshoitoon sijoitettuun 45 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuun 9 lapseen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuun 51 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:sta 1960 hoitoon jääneitä	265	262	376	1 170	2 073
V. 1961 hoitoon otettuja	306	249	112	337	1 004
Yhteensä	571	511	488	1 507	3 077
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa olleen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	15	20	8	35	78
siirrettiin kunnan lastenkotiin	12	28	11	50	101
siirrettiin yksityiseen lastenkotiin	61	44	6	25	136
siirrettiin sairaalaan	10	5	1	3	19
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	—	2	—	—	2
luovutettiin vanhempiensa hoitoon.....	158	93	30	144	425
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	—	—	1	—	1
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	27	8	17	31	83
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	7	8	30	15	60
poistettiin muista syistä	4	—	10	11	25
kuoli	—	1	—	2	3
Poistettuja yhteensä	294	209	114	316	933
V:een 1962 jääneitä	277	302	374	1 191	2 144

Perhehoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveysisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulle.

Kaikki kouluikäiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi lautakunta järjesti 175:lle (153) kansakoulukurssin suorittaneelle lapselle tilaisuuden saada taipumustensa mukaista opillista tai ammatillista jatko-opetusta käyttäen tähän tarkoitukseen yhteensä 12 657 203 (9 807 017) mk. Edellisen vuoden kustannusten korvauksia saatiin sosiaaliministeriöltä 3 022 500 (2 668 000) mk.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 1 170 (1 031). Näistä poistettiin 316 (282) ja uusia sijoitettiin 337 (421), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 191 (1 170).

Palkattuja asiamiehiä oli lautakunnalla Espoossa, Helsingin mlk:ssa, Hyvin-

käällä, Janakkalassa, Jokioisissa, Kemiössä, Kiikalassa, Koskella HI, Koskella TI, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa (2), Siuntiossa, Somerolla, Suomusjärvellä, Tuusulassa ja Vihdissä.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatustavan sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 2 500 mk:sta 15 000 mk:aan kuukaudelta keskimääräisen hoitomaksun ollessa 7 000—8 000 mk kuukaudelta. Laitosten hoitomaksut taas olivat 400—1 720 mk hoitovuorokaudelta. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönnettyt vaateavustukset, tulivat lautakunnan näin sijoittamat lapset, lukumäärältään 3 600 (2 768), aikaisemmin mainitut koulutuskustannukset huomioon ottaen maksamaan yhteensä 346 274 670 (241 294 726) mk eli keskimäärin 96 187 (87 172) mk vuodessa kutakin lasta kohden.

Suojeluvalvonta. Suojeluvalvontaan jäi edelliseltä vuodelta 199 (180) lasta. Vuoden aikana poistettiin valvonnasta 94 (56) ja valvontaan määrättiin uusina tapauksina 146 (75) lasta, joten v:een 1962 jäi 251 (199) valvottavaa.

Au-lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 4 515 (4 441) au-lastat toimiston valvonnassa. Lasten jakautuminen sijoituspaikan ym. perusteella selviää taulukko-osasta. 7—17-vuotiaita au-lapsia oli suojeluvalvonnassa 3.

Kasvattilapset. Lastensuojelulautakunnan valvontaan jäi edelliseltä vuodelta yhteensä 728 (795) kasvattilasta, joista poikia 357 (369) ja tyttöjä 371 (426). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 414 (432) ja aviolapsia 314 (363). Uusia tapauksia vuoden aikana ilmoitettiin 209 (192) ja valvonnasta poistettiin 273 (259), joten v:een 1962 jäi 664 kasvattilasta valvontaan, näistä poikia 330 ja tyttöjä 334, aviolapsia 277 ja aviottomia 387.

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Jälkivalvonta. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivanneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat laitoksista poistetut alaikäiset. Edelliseltä vuodelta jäi jälkivalvontaan 49 (36) nuorta henkilöä. Valvontaan määrättiin 23 (22) henkilöä ja valvonnasta poistettiin 23 (9), joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 49 (49).

Nuoret kotiapulaiset. Kotiapulaislain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana valvontaan 15 (10) ja poistettiin luettelosta 8 (17). Edelliseltä vuodelta jäi valvontaan 11 (18), joten v:een 1962 siirtyi 18 nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestystä varten myönnetystä 10 000 000 mk:n määrärahasta käytettiin 516 405 (564 836) mk matkalippujen hankkimiseen 15 vuotta nuoremmille lapsille sekä heidän saattajilleen ja kesäsiirtolaan tapahtuviin siirtokuljetuksiin. Sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei itsellään ollut mahdollisuuksia kesänviettopaikan hankkimiseen maaseudun sukulaistaloista tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Tästä edusta pääsi osalliseksi 870 (842) lasta, joista 600 (581) sijoitettiin perheisiin. Kodeis-

ta oli ennen sijoitusta hankittu asiamiehen tai paikkakunnan sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa sitten hoitomaksujen suorituksesta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoitusten osalta kohosivat 6 288 094 (6 138 625) mk:aan sekä siirtola- ja leirisijoitusten osalta 3 152 555 (2 748 963) mk:aan eli hoitomaksut yhteensä 9 440 649 (8 887 588) mk:aan. Mainittujen 870 lapsen joukkoon sisältyi 105 lasta, jotka joko kesäsijoituksen ajaksi otettiin tilapäisesti huostaan tai olivat jo laitoslapsina tai perhehoidossa olevina huostassa. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 416 lapsen hoitomaksut kokonaan ja 231 lapsen osalta osittain vanhempien maksaessa itse hoitokulut kokonaisuudessaan vain 98 lapsesta. Aivan ilmainen kesävirkestyspaikka saatiin 12 lapselle ja 8 lapsen hoitokulut korvasi huoltolautakunta. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyttöjä 420 (383) ja poikia 450 (459). Avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia oli heidän joukossaan 120 (106), avio- ja asumuserolapsia 273 (286) ja muutoin erillään asuvien vanhempien lapsia lisäksi 37. Puoliorpoja oli 103 (70) ja suurperheiden lapsia 251 (208). Huoltoapua saavien kotien lapsia oli 271 (282).

Vajaamielishuolto. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 681 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä, joista ilmoittaja 601 tapauksessa oli viranomainen ja 80 tapauksessa yksityishenkilö. Suurimman ryhmän, 483, muodostivat vajaamielisyyden toteamista ja vajaamielisluetteloon merkitsemistä tarkoittavat ilmoitukset. Sijoitusta päivähuoltoloihin pyydettiin 43 tapauksessa vajaamielislaitoksiin tai lastenkoteihin 40 tapauksessa. Kasvatusvaikeuksien takia pyydettiin vajaamielishuollon työntekijöiden apua 21 tapauksessa; kotikäyntejä niihin liittyvine tutkimuksineen tehtiin 18; 30 tapausta koski vajaamielisen toimittamista lääkärintutkimukseen sterilisaatioesitystä, holhoukseen asettamista tai asevelvollisuudesta vapauttamista varten. Toimistolle tehtiin lisäksi 46 sellaista ilmoitusta, jotka koskivat vajaamielisten olosuhteita muussa kuin edellä selostetussa mielessä.

Vajaamielis- ja lastensuojelulakiin perustuvan sijoitustoiminnan ohella on vajaamielishuollosta vastaava työryhmä jatkanut vajaamielisten luettelointia ja pyrkinyt tehostamaan avohuoltotyötä. Vajaamielisluetteloon oli kertomusvuoden alussa merkitty 652 ja vuoden lopussa 971 vajaamielistä. Pääasiallisimpia avohuoltomuotoina neuvottelujen sekä hoidollisen ja kasvatuksellisen neuvonnan ohella olivat erilaisten avustusten myöntäminen: vaate- ym. avustuksia annettiin 18 tapauksessa ja lääkintävoimistelukustannukset suoritettiin 4 tapauksessa. Lastensuojeluviraston käytössä olevista määrärahoista suoritettiin lisäksi 3 vajaamielisen lapsen hoitokustannukset kesäsiirtolassa.

Sijoitetut vajaamieliset. Vajaamielislaitoksiin sijoitettiin kertomusvuonna 3 vajaamielistä, joista 1 suoraan kodista ja 2 lastenhuoltolaitoksista. Lastenhuoltolaitoksiin sijoitettiin 28 ja Nikkilän sairaalaan, muihin sairaaloihin ja hoitoloihin 9 vajaamielistä. Lautakunnan huostassaolo päättyi 27 vajaamielisen kohdalta.

Päivähuoltolat. Helsingin kaupungin omistamissa päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna yhteensä 30 038 hoitopäivää (Aula 9 122, Vantaala 9 217, Käpylän koulu- ja työkeskus 11 699). Lisäksi suoritettiin hoitomaksu 6 492

18. Lastensuojelutoimi

hoitopäivän osalta Aula-työkotien Kannatusyhdistykselle Aula-työkodissa hoide-
tuista vajaamielisistä.

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä ja sijoituspai-
kat kertomusvuoden lopussa käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

	Ikä										Kehitysaste						Yh- teensä
	0-6 v		7-15 v		16 v —		AV		AU		Tylysäm. 0-34		Vähäm. 35-54		Heikko- miel. 55-70		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>I Kotihoidossa:</i>																	
Kotonaan laitospaikkaa odottavia	24	13	82	60	75	94	178	156	3	11	51	47	74	76	56	44	348
Kotiin toistaiseksi jääviä ...	3	2	3	8	11	18	14	28	3	—	2	6	10	17	5	5	45
Yhteensä	27	15	85	68	86	112	192	184	6	11	53	53	84	93	61	49	393
<i>II Vajaamielislaitoksissa:</i>																	
Nukari	1	1	17	5	5	2	21	7	2	1	16	7	6	1	1	—	31
Rinne koti	2	—	12	9	62	51	62	45	14	15	63	43	11	14	2	3	136
Barnens By	—	—	5	2	4	—	6	2	3	—	2	2	3	—	4	—	11
Kärkulla	1	—	3	1	—	—	4	1	—	—	2	1	2	—	—	—	5
Perttula	—	—	1	—	6	2	6	2	1	—	1	—	6	2	—	—	9
Kuhankoski	—	—	—	1	—	3	—	1	—	3	—	—	—	2	—	—	4
Alavus	—	—	—	—	—	5	—	4	—	1	—	—	—	2	—	3	5
Vaalijala	—	—	2	2	6	4	6	5	2	1	7	4	1	2	—	—	14
Toivola-Muhos	—	—	—	—	4	—	2	—	2	—	—	—	3	—	1	—	4
Nastola	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	2
Yhteensä	4	1	40	20	87	69	107	68	24	22	91	59	32	23	8	8	221
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa:</i>																	
Kullatorppa	2	—	20	3	1	—	21	3	2	—	8	—	11	3	4	—	26
Päivölä	3	—	8	7	1	—	10	6	2	1	7	7	5	—	—	—	19
Sofianlehto	14	7	13	8	1	—	22	12	6	3	27	14	1	1	—	—	43
Malmin lk	4	2	5	4	1	—	7	5	3	1	4	5	4	1	2	—	16
Oppilaskoti Toivola	—	—	8	6	2	2	5	6	5	2	—	1	2	3	8	4	18
Muut lastenhuoltolaitokset ..	4	6	1	9	1	1	4	13	2	3	4	8	—	6	2	2	22
Yhteensä	27	15	55	37	7	3	69	45	20	10	50	35	23	14	16	6	144
<i>IV Sairaaloissa</i>	—	—	—	—	117	120	96	108	21	12	29	31	47	59	41	30	237
<i>V Yksityiskodeissa</i>	2	3	8	6	3	2	11	5	2	6	6	8	5	2	2	1	24
Kaikkiaan	60	34	188	131	300	306	475	410	73	61	229	186	191	191	128	94	019
Kotihoidossa olevista valvon- nassa	—	3	3	3	9	7	9	8	3	5	—	4	5	7	7	2	25
Kotihoidossa olevista päivä- huoltoloissa:																	
Aula	7	3	22	20	5	4	33	26	1	1	20	13	12	13	2	1	61
Vantaala	4	4	17	13	1	10	22	26	—	1	12	12	3	11	7	4	49
Käpylän koulu- ja työkes- kus, kouluosasto	—	—	27	18	—	—	25	17	2	1	—	—	10	13	17	5	45
Käpylän koulu- ja työkes- kus, työosasto	—	—	—	—	24	—	21	—	3	—	—	—	15	—	9	—	24
Aula-työkoti	—	—	—	—	14	19	14	19	—	—	2	1	8	15	4	3	33
Päivähuoltoloissa yhteensä	11	7	66	51	44	33	115	88	6	3	34	26	48	52	39	13	212

Kokoukset. Lastenhuoltojaosto piti 16 (16) kokousta, vajaamielishuoltojaosto 10 (11) ja vajaamielislaitosten johtokunta 11 (12) kokousta.

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 190 (2 496), jotka ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittäytyivät seuraavasti:

	Alle 16 v		16-17 v		Kaikkiaan		Yhteensä	
	P.	T.	P.	T.	P.	T.		
<i>Ilmoittaja:</i>								
Kouluviranomainen	123	39	—	—	123	39	162	
Poliisi- tai oikeusviranomainen	1 326	205	422	147	1 748	352	2 100	
Huoltoviranomainen	29	19	13	17	42	36	78	
Lastensuojeluviranomainen	127	36	204	46	331	82	413	
Yksityinen henkilö	164	105	74	94	238	199	437	
V. 1961 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 769	404	713	304	2 482	708	3 190	
<i>Ilmoituksen syy:</i>								
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:								
Luvaton ansiotoimi	—	—	—	—	—	—	—	
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	118	26	—	—	118	26	144	
Lsl. 8 § 2 mom.:								
Rangaistava teko:								
Syyttäjän käsittelemättä	1 124	68	16	6	1 140	74	1 214	
Syyttäjä jättänyt syyttämättä LNR 2 §	1	1	5	—	6	1	7	
Oikeus jättänyt tuomitsematta LNR 3 §	68	9	79	10	147	19	166	
Irtolaistapainen elämä	135	195	63	165	198	360	558	
Tavattu juopuneena	96	8	332	13	428	21	449	
Muu syy	227	97	218	110	445	207	652	
V. 1961 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 769	404	713	304	2 482	708	3 190	
V:sta 1960 jäljellä olevia ilmoituksia	278	53	81	41	359	94	453	
Ilman uutta ilmoitusta käsiteltäväksi otettuja asioita	20	2	5	4	25	6	31	
	Kaikkiaan	2 067	459	799	349	2 866	808	3 674
<i>Toimenpiteet:</i>								
Osaston määräämä tai vahvistama toimenpide:								
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	90	6	146	9	236	15	251	
Lsl. 9 § 2 mom. c-kohta, toistaiseksi huostaanotto	36	11	6	9	42	20	62	
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta: toimitettu kotikuntaansa	24	9	11	14	35	23	58	
toimitettu lääkärin hoitoon	2	1	2	1	4	2	6	
muu toimenpide	535	51	26	20	561	71	632	
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	51	15	12	6	63	21	84	
Lsl. 9 § 1 mom. huostaanotto	3	—	—	—	3	—	3	
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen sopimuksen nojalla	42	15	7	11	49	26	75	
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, lastensuojelulautakunnan päätöksen nojalla	12	4	2	1	14	5	19	
Nuorisonhuoltajan toimenpide	743	232	228	171	971	403	1 374	
Ei mitään toimenpidettä	224	57	239	65	463	122	585	
V. 1961 käsitellyjä asioita yhteensä	1 762	401	679	307	2 441	708	3 149	
V:een 1962 jääneitä ilmoituksia	305	58	120	42	425	100	525	
	Kaikkiaan	2 067	459	799	349	2 866	808	3 674

Ilmoitukset koskivat 2 176 (1 743) lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 1 155 (940) ja tyttöjä 280 (214) sekä 16—17-vuotiaita poikia 519 (365) ja tyttöjä 222 (224).

Taulukossa esitetyn lisäksi käsiteltiin toimistossa 23 (poikia 15 ja tyttöjä 8) yli 18-vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 15:een nähden suoritettiin huoltoa (poikia 11, tyttöjä 4) ja 2 oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

18. Lastensuojelutoimi

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatustieteilijöiltä ja yksityislääkäreiltä. Psykiatrissa hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja Metsäkummun hoitokotiin. Ammatinvalinnanohjauksen Helsingin piiritoimistolta pyydettiin lausuntoja.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä vsta 1960	Uusia	Yh- teensä	Eron- neita	Jäljellä vreen 1962	Kaik- kiaan	Keski- määrin hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	4	4	8	3	5	1 258	157.3
Kallion nuorisokoti	2	6	8	5	3	804	100.5
Mellunkylän vastaanottokoti	14	36	50	38	12	4 420	88.4
Vastaanottokoti Lemmälä	14	15	29	20	9	4 274	147.4
Ryttylän vastaanottokoti (30. 6. saakka)	—	—	—	—	—	—	—
Outamon vastaanottokoti (1. 7. alkaen)	28	52	80	50	30	6 818	85.2
Hyvösen lastenkoti	—	1	1	1	—	23	23.0
Sofianlehto C-os.	—	10	10	10	—	276	27.6
Reijolan nuorisokoti	6	3	9	3	6	2 341	260.1
Metsäkummun hoitokoti	1	3	4	2	2	494	123.5
Oppilaskoti Toivola	3	1	4	2	2	782	195.5
Yhteensä	72	¹⁾ 131	¹⁾ 203	134	69	21 490	105.9

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 272 lasta. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 85 poikaa ja 32 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 84 poikaa ja 71 tyttöä. Huoltopäiviä oli 42 389.

Pysyvää koulukotikasvatusta tarvitsevat sijoitettiin suurimmaksi osaksi valtion koulukoteihin.

Viraston kaksi huoltotarkastajaa toimivat pääasiallisesti laitosten sosiaalityöntekijöinä. Ryttylän ja Outamon vastaanottokodin osalta nämä tehtävät hoiti kuitenkin vastaanottokodin oma huoltotarkastaja. Näiden suorittama jälkihuolto ei sisälly sivulla 182 esitettyyn valvontatilastoon.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 51 lasta yhteensä 6 907 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 17 poikaa ja 5 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 17 poikaa ja 3 tyttöä.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden aikana 29 lasta ja yhteensä 1 135 päivää; 12 poikaa ja 5 tyttöä oli sitäpaitsi jossakin muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 4 poikaa ja 1 tyttö.

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

¹⁾ Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

	Suojeluvälvo-		Laitoshuollon jälki-		Valvottavia kaikkiaan		
	non alaisia		valvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja				
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
lasten- suoje- lu- viran- omainen	yksi- tyinen henkilö	lasten- suoje- lu- viran- omainen	yksi- tyinen henkilö				
Jäljellä v:sta 1960	137	27	131	3	214	84	298
V. 1961 valvontaan tulleita	60	17	63	—	109	31	140
Yhteensä	197	44	194	3	323	115	438
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	12	2	10	—	12	11	23
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	22	6	40	1	54	16	70
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen	20	1	16	2	25	14	39
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	—	9	—	—	8	1	9
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	6	2	3	—	8	3	11
V:een 1962 jääneitä	137	24	125	—	216	70	286
Yhteensä	197	44	194	3	323	115	438

Eräät yksityiset henkilöt toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien alaikäisten valvojina. Näille maksettiin palkkiota 900 mk kuukaudessa valvottavaa kohden. Valvottaville myönnettiin tilapäisiä avustuksia mm. harrastusvälineiden hankkimiseen.

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 121 alaikäiselle henkilölle.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä. Poliisilaitoksen passitoimisto ja liikennetoimisto pysyivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Niinikään on poliisilaitokselle annettu eräitä lausuntoja alaikäisten huvitilaisuuksissa esiintymistä koskevissa asioissa. Kaupungin asuntoasiaintoimistolle annettiin eräitä asiakasperheiden asunnon tarvetta valaisevia lausuntoja.

Alaikäiset lainrikkogat. Nuorista rikoksentehtävistä annetun lain määräämät tehtävät hoiti suojelukasvatustoimiston puolesta pääasiallisesti Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti useimmat henkilötutkinnat Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 v täyttäneistä, rangaistavan teon tehneistä syytteen asetetuista, missä tarkoituksessa suojelukasvatustoimiston henkilöasiakirjat olivat sen käytettävissä. Nuorisonvalvontatoimisto huolehti ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentehtävien valvonnan järjestelyistä. Milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 v täyttäneenä tehnyt rikoksensa, Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimiston asiamies useimmassa tapauksessa edusti lautakuntaa oikeudessa lastensuojeluasetuksen määräämällä tavalla. Poliisikuulusteluissa oli läsnä suojelukasva-

tustoimiston edustaja. Tällaisia kuulusteluja oli 1 615 (1 224) alaikäistä koskevassa asiassa.

Nuorisoriikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista, rikokseen syyllisiksi todetuista alaikäisistä henkilöistä.

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita	967	46	1 013 (867)
15—17 »	469	74	543 (401)
18—20 »	285	67	352 (270)
Yhteensä	1 721	187	1 908 (1 538)

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin irtolaistapaisen elämän takia 254 (196) alle 18-vuotiaasta henkilöä, joista poikia 100 ja tyttöjä 154.

Pidätyksiä, saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaan luettuina, oli 310 (285), joista 108 poikia ja 202 tyttöä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämisestä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 449 (301), joista 428 poikia ja 21 tyttöä koskevia, ja pidätettynä oli 303 (252) henkilöä, joista 289 poikaa ja 14 tyttöä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikkomuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksentehtävistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi, pääosan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteiden varaan tai mahdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki em. irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätetyt lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennen kuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvomiseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvatustoimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja Tukholman lastensuojeluviranomaisen kanssa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin. Poliisiviranomainen on 2 486 (1 322) tapauksessa pyytänyt lautakunnalta suostumusta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikosentehtäjä saataisiin tuomita rangaistusmääräysmenettelyin.

Käsitellyistä tapauksista oli miespuolisia syytettyjä 2 394 ja naispuolisia 92. Syytetyistä oli alle 18-vuotiaita 836 ja 18 täyttäneitä 1 650. 2 066 tapauksessa oli syyttäjänä Helsingin poliisiviranomainen ja 420 tapauksessa muu poliisiviranomainen. Suoritetuista rikoksista oli moottoriajoneuvorikoksia 1 738, muita liikenne-rikoksia 123 ja muita rikoksia 243 sekä juopumustapauksia 382. Suostumus rangaistusmääräysmenettelyyn annettiin 2 328 tapauksessa ja evättiin 84 tapauksessa. Muiden sosiaalilautakuntien käsiteltäväksi siirrettiin tai muuten ratkaisematta jätettiin 74 tapausta.

Kokoukset. Suojelukasvatusjaosto piti vuoden aikana 21 (19) kokousta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen, elatusmaksujen periminen sekä lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa määrätyt asiat. Uusia työlaitosesityksiä tehtiin lääninhallitukselle elatusavun laiminlyömisestä asumus- ja avioerolasten kohdalla 382 (235) sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden kohdalla 99 (93) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 381 (281) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä eri syistä yhteensä 9 (7). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 255 (244) työloma-anomusta ja 263 (241) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luku oli seuraava: v:sta 1960 jäljellä olevia 3 880, uusia tapauksia 635 ja luettelosta poistettuja 595. V:een 1962 siirtyneitä oli näin ollen 3 920 lasta.

Seuraavat asetelmat valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten, äitien ja elatusvelvollisten siviilisäätyä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Siviilisääty	Äitejä	Elatus- velvol- lisiä	Ikä vuotta	Äitejä	Elatus- velvol- lisiä
Naimattomia	3 196	1 509	15	7	—
Leskiä ja laillisesti eronneita	551	353	16—19	514	193
Naimisissa olevia	150	1 180	20—24	1 369	947
Tietoja puuttuu.....	23	878	25—29	918	863
			30—34	606	554
			35—39	358	381
			40—49	141	320
			50—	—	101
			Tietoja puuttuu	7	561
	Yhteensä 3 920	3 920			
			Yhteensä	3 920	3 920

Ammatti	Äitejä	Elatus- velvol- lisiä
Virkamiehiä, vapaiden ammattien harjoittajia ym.	128	310
Maatalous ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	45	125
Itsenäisen liikkeen harjoittajia	221	189
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	826	372
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	986	1 241
Muita työntekijöitä.....	218	521
Merimiehiä, kalastajia ja laivojen henkilökuntaa	9	149
Valtion, kunnan ym. viran- tai toimenhaltijoita	258	277
Kotiapulaisia	747	—
Muun elinkeinon harjoittajia	32	6
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	450	730
	Yhteensä 3 920	3 920

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat sosiaaliohjesäännön määräysten mukaisesti lastenhuoltotoimiston asianomaiset viranhaltijat. Näiden antamien tietojen mukaan lasten hoito oli seuraava:

Äidin luona olevista lapsista sai:	%	Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai:	%
Hyvän hoidon	88.7	Hyvän hoidon	92
Suhteellisen hyvän hoidon	11.2	Suhteellisen hyvän hoidon	8
Epätyydyttävän hoidon	0.1	Epätyydyttävän hoidon	—

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 22, joista 17 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa, 1 hoitokodissa ja 2 kotona.

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi määrajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä ja lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 150 (177) tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten korotuksia 20 (33).

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 52 (59) ja uusia haasteita otettiin 159 (181). Näistä 8 (26) tapauksessa vastaajaa ei saatu laillisesti haastetuksi ja 31 (26) juttua sovittiin, sekä 46 (52) siirtyi seuraavaan vuoteen. Jutuista voitettiin 92 (97), hävittiin 12 (19) riittämättömien todisteiden vuoksi ja 16 (9) tapauksessa oli oikeudenkäynnistä luovuttava toistaiseksi joko siksi, että lapsen äidiltä ei voitu saada lisäselvitystä tai muusta jutun käsittelyn aikana ilmeneestä erityisestä syystä, jolloin hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 341 (336) kertaa. Lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana oikeudessa 12 (9) kertaa.

Lastenvalvojan toimesta haettiin alioikeuksien päätöksiin muutosta 7 (10) tapauksessa ja 18 (18) tapauksessa valvottiin vastaajan puhevallan käyttäminen hovioikeudessa elatusasiassa vastaajan haettua muutosta alioikeuden antamaan päätökseen.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muille sosiaaliviranomaisille virka-apua lastenvalvojen toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyynnöiden kokonaismäärä oli 205 (426). Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 19 (33) kertaa.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

T u l o t

	Aviottomien lasten puolesta mk	Avioliiton puolesta mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1960:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö- ja postisiirtotilin sekä kassan saldo	—	—	4 636 975
Valvottujen säästötilien saldo	20 584 502	519 988	21 104 490
Lapsille perityt elatusmaksut	74 264 384	54 135 134	128 399 518
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	21 240 074	3 207 738	24 447 812
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	1 212 425	134 300	1 346 725
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1960	30 772	—	30 772
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset v:lta 1961	355 798	842	356 640
Yksityisiltä perityt tilapäisten avustusten korvaukset	—	—	10 500
Korkotuloja	865 577	24 537	890 114
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	166 697
		<hr/>	
		Yhteensä	181 390 243

M e n o t

	Aviottomien lasten puolesta mk	Avioliiton puolesta mk	Yhteensä mk
Huoltajille suoritettavat lastenhoitokorvaukset	73 636 260	54 106 929	127 743 189
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	21 240 074	3 207 738	24 447 812
Kaupungille suoritettavat oikeuskulujen korvaukset	83 074	56 453	139 527
Tilapäisten avustusten korvaukset	10 500	—	10 500
Oikeuskuluihin käytetty	1 485 149	78 689	1 563 838
Kaupungille maksettu lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korot	—	—	166 697
Siirto vuoteen 1962:			
Lastenvalvojan säästö- ja postisiirtotilin sekä kassan saldo	—	—	5 613 853
Valvottujen säästötilien saldo	21 246 373	458 454	21 704 827
		<hr/>	
		Yhteensä	181 390 243

Ottolapsiksi hyväksyttiin 54 (80) lastenvalvojan luettelossa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Kokoukset. Elatusapujaosto piti kertomusvuonna 14 (13) kokousta.

Väestöasiaintoimisto

Väestöasiaintoimisto muodostettiin 1.5.1961 yhdistämällä lastensuojeluviraston äitiysavustus- ja perhelisätoimisto ja huoltoviraston väestöasiaintoimisto, jonka tehtävänä oli ollut lapsilisien ja kodinperustamislainojen hoitaminen. Uusi väestöasiaintoimisto sai lisäksi 1.4.1961 voimaantulleen erityislapsilisälain täytäntöönpanon hoidettavakseen. Entinen äitiysavustus- ja perhelisäjaosto muutettiin em. ajankohdasta alkaen väestöasiainjaostoksi.

Äitiysavustukset. Kertomusvuoden aikana käsiteltiin yhteensä 7 332 (7 091) äitiysavustushakemusta, joista hyväksyttiin 7 143 (6 919) ja hylättiin 189 (172).

Avustus myönnettiin 6 996 (6 762) sellaiselle hakijalle, joka oli käynyt lääkärin, kätilön tai äitiysneuvolan tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä ja noudattanut tällöin saamiaan ohjeita sekä 147 (157) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn tämän ehdon laiminlyöntiin. Avustuksen hakijoista oli 6 967 (6 744) avioliitossa ja 365 (347) naimatonta. Hylätyistä oli 48 (54) ja harkinnan perusteella myönnettyistä 41 (43) naimattomien äitien hakemuksia.

Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 50 äitiysneuvolaa. Virastoon jätettiin 684 (801) ja neuvoloihin 6 648 (6 290) hakemusta.

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 32 224 500 (31 459 500) mk. Luontoisavustuksia (äitiysavustuspakkauksia) annettiin 15 826 500 (13 536 000) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 14 (13) mmk.

Perhelisät. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 928 (1 776), joista hyväksyttiin 1 772 (1 658) ja hylättiin 156 (118). Veroylityksen takia hylättiin 129 (97) ja muusta syystä 27 (21). Hakemuksista oli 25 (26) toistamiseen kokouksessa lapsen syntymän tai muun syyn takia. Perhelisän määrä oli 5 500 mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 257 (151) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneilla 1 772 (1 658) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 7 024 (6 867), joista 6 832 (6 704) alle 16-vuotiaita ja 192 (163) koulunkäynnin perusteella huomioon otettuja, 16 vuotta täyttäneitä lapsia.

Lapsiluvun mukaan jakaantuivat perheet seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	370 (242)	7	56 (58)
3	191 (146)	8	13 (13)
4	652 (713)	9	4 (2)
5	358 (352)	10	2 (2)
6	125 (129)	11	1 (1)
		Yhteensä	1 772 (1 658)

Perhelisän saajista oli 1 089 (1 151) varsinaista suurperhettä, 476 (340) leskien ja 207 (167) työkyvyttömiä perheitä. Ruotsinkielisiä oli hakijoista 4.3 (4.5) %.

Ammatin mukaan jakaantuivat perhelisän saajat seuraavasti:

Valtion, kunnan tai seurakunnan viran- ja toimenhaltijoita	133 (106)	Työnjohtoasemassa olevia Tehdas- ja ammattityöntekijöitä	32 (30)	450 (468)
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia ym. yrittäjiä	79 (75)	Muita työntekijöitä	500 (430)	
Liike- ja varastoapulaisia, konttoristeja ym.	218 (229)	Ilman ammattia	253 (204)	
Autonkuljettajia	107 (116)			
		Yhteensä	1 772	(1 658)

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 16 615 500 (15 567 750) mk:sta jaettiin suurille perheille 10 157 125 (10 472 000) mk, leskiperheille 4 226 750 (3 130 875) mk ja työkyvyttömiä perheille 2 231 625 (1 964 875) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousarakennusten kunnostamiseen 426 125 (394 625) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 7 436 250 (6 622 025) mk, huonekaluihin 1 519 875 (1 867 975) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 1 166 250 (1 222 100) mk, ompelu- ja pesukoneisiin sekä pölynimureihin 913 375 (849 000) mk ja vaatetukseen 5 038 625 (4 490 275) mk sekä muihin luontoissuorituksiin 115 000 (100 250) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 13 (13) mmk.

Erityislapsilisät. Erityislapsilisähakemuksia jätettiin v:n 1961 loppuun mennessä 2 287, joista 14 oli toisten kuntien siirtämiä tapauksia. Hakijoilla oli erityislapsilisään oikeutettuja lapsia yht. 3 761. Lapsia, joiden osalta erityislapsilisähakemus hylättiin, oli 580. Näistä 377 lapsen kohdalla tapahtui hylkäys veroäyriylityksen takia, 163 lapsen kohdalla laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia, 36 lapsen kohdalla verovapaan invalidi- tai sotahuoltoeläkkeen takia, 3 lapsen kohdalla taloudellisista syistä lapsen avuttomuudesta huolimatta ja yhden lapsen osalta koulutusavustuksen takia.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 56 avutonta lasta koskevaa hakemusta sosiaaliministeriön ratkaistavaksi. Kielteisestä päätöksestä valitti 21 hakijaa sosiaaliministeriöön. Harkinnalla myönnettiin erityislapsilisä 290 hakijalle veroäyriylityksestä huolimatta.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli v. 1961 IV- neljännekseltä:

lain 3 §:n 1 momentin mukaan 1) täysorpous 51, 2) puoliorpous 1 483, 3) aulapsen elatusavun puuttuminen 116 ja 4) vanhempien kansaneläke 770 eli yhteensä 2 420 tapausta sekä asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan 1) sokeus 5, 2) kuurous 43, 3) vaikeasti häiriintynyt liikuntakyky 36, 4) vaikea kaatumatauti 6, 5) syvä vajaa- mielisyys tai mielisairaus 151, 6) sokeritauti 26, polion jälkitila 5, erilaiset aivo- vauriot 8 ja muu avuttomuus 13 eli yhteensä 293 tapausta.

18. Lastensuojelutoimi

Erityislapsilisää suoritettiin IV-neljännekseltä kaikkiaan 2 713 lapsesta 1 632 nostajalle yhteensä 11 005 200 mk. V:n 1961 aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 20 995 200 mk.

Kodinperustamislainat. Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lukien ole toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen varattuna määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisää määrättiin lastensuojelulautakunnan toimesta kertomusvuonna maksettavaksi kaikkiaan 1 851 863 400 mk, mutta kun siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisä 313 400 mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 7 519 800 mk, jäi lopullisesti maksetuiksi 1 844 030 200 mk.

Neljännes	Yksityisiä lapsi- lisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	65 087	108 820
II	65 317	109 216
III	65 216	109 285
IV	65 041	108 766

Neljännes	Lapset, joista lastensuoje- lulautakunta tai huolto- lautakunta nosti lapsilisän	Lapsilisää saaneiden lasten luku kaikkiaan
I	1 209	110 029
II	1 261	110 477
III	1 219	110 504
IV	1 247	110 013

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittäytyivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostaja	Lapsilisää nostettiin	Nostaja
1 lapsesta	34 838	6 lapsesta	136
2 »	20 348	7 »	55
3 »	7 208	8 »	11
4 »	1 918	9 »	3
5 »	524	10 »	—
		Yhteensä	65 041

Lähetetyt kirjeet. Väestöasiaintoimisto lähetti kertomusvuoden aikana 17 315 (9 957) kirjettä.

Kokoukset. Väestöasian jaostolla oli vuoden aikana 25 kokousta.

Sosiaalilääkäriin toimisto

Sosiaalilääkäriin toimistossa tutkittiin 657 lasta. Tutkittaviksi ilmoitetuista siirtyi seuraavaan vuoteen keskeneräisinä tai tutkimusta odottamaan 104. Tapaukset jakaantuvat lähettäjiin mukaan seuraavasti: lastenhuoltotoimistosta (muita kuin vajaamielisiä) 260, vajaamielishuoltajalta 290 ja suojelukasvatustoimistosta 211. Vajaamielisneuvola toimi kerran viikossa.

Esitiedot tutkimukseen lähetetyistä tapauksista on tavallisimmin saatu lähettävän toimiston huoltotarkastajilta. Sosiaalilääkärin toimiston sosiaalityöntekijät suorittivat 93 tutkimushaastattelua. Psykologisia tutkimuksia suoritettiin yhteensä 722. Psykiatrit tutkivat 555 tapausta. Varsinaiseen hoitoon oli tutkimustyön paineen vuoksi vähäiset mahdollisuudet. Polikliinisessa yksilöterapiassa oli psykiatreilla 5 lasta, hoitokertoja yhteensä 53, psykologeilla 13 lasta, hoitokertoja 167. Sosiaalitarkkaajilla oli hoitotapauksia 38 ja käyntikertoja 286. Sosiaalitarkkaaja Kirsti Suninen teki ryhmätyötä Töölön nuorisokodissa ja Mannerheimliiton tyttökodissa. Sosiaalilääkärin suosittelemina oli fil. maist. Kerttu Rossi-Jääskeläisellä yksityisterapiassa 3 lasta, joilla hoitotunteja 176. Kaikista tapauksista pidettiin suunnitteleva alkuneuvottelu ja tutkimusvaiheen jälkeen toimenpiteisiin tähtäävä neuvottelu, johon usein osallistui lastenhuolto- ja suojelukasvatustoimiston sekä laitosten henkilökuntaa. Hoitotapauksista pidettiin säännöllisiä, työnohjauksen luonteisia neuvotteluja. Tutkituista annettiin tarvittaessa lausuntoja lastensuojelu- ja kouluviranomaisille sekä oikeutta varten. Erityisesti vajaamielistapauksissa oli havaittavissa lisääntyvää lausuntojen tarvetta.

Lastensuojelulautakunnan alaisia laitoksia oli kertomusvuonna 19. Näiden lisäksi oli helsinkiläislapsia sijoitettuna useihin yksityisiin laitoksiin. Käynnit laitoksissa, jolloin osa ajasta käytettiin lasten ja nuorten tutkimuksiin, osa neuvotteluihin laitosten henkilökunnan kanssa, muodostivat huomattavan osan sosiaalilääkärin toimiston virkailijoiden toiminnasta. Laitoskäyntejä tekivät psykiatrit 119, psykologit 82 ja sosiaalitarkkaajat 29.

Tutkimusaineisto:

	I k ä										Kaikkiaan
	0-6 v		7-15 v		16-17 v		18 v —		Yhteensä		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Jäljellä v. een 1961</i>											
Lastenhuoltotoimisto	10	7	7	5	—	—	—	—	17	12	29
Vajaamielisosasto	5	1	1	1	1	1	2	10	9	13	22
Suojelukasvatustoimisto	—	—	14	6	2	2	2	—	18	8	26
Vastaanottokodit	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	3
<i>Uusia v. 1961</i>											
Lastenhuoltotoimisto	48	28	84	49	9	6	1	6	142	89	231
Vajaamielisosasto	18	18	56	39	7	7	50	69	131	133	264
Suojelukasvatustoimisto	—	—	57	20	18	13	—	1	75	34	109
Vastaanottokodit	—	—	52	10	5	4	1	—	58	14	72
<i>Uudelleen ilmoitettuja</i>											
Lastenhuoltotoimisto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vajaamielisosasto	—	1	—	—	—	2	—	1	—	4	4
Suojelukasvatustoimisto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vastaanottokodit	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Lastenhuoltotoimisto, yhteensä	58	35	91	54	9	6	1	6	159	101	260
Vajaamielisosasto, yhteensä	23	20	57	40	8	10	52	80	140	150	290
Suojelukasvatustoimisto, yhteensä	—	—	71	26	20	15	2	1	93	42	135
Vastaanottokodit, yhteensä	—	—	56	10	5	4	1	—	62	14	76
Kaikkiaan	81	55	275	130	42	35	56	87	454	307	761
Poistettu v. 1961	70	51	238	105	36	27	49	81	393	264	657
Jäljellä vuoteen 1962 ¹⁾	11	4	37	25	6	8	7	6	61	43	104

¹⁾ Tutkimus tai hoito keskeneräinen tai jonotuslistalla.

Ilmoittajat ja ilmoittamisen pääsyy:

Syy	Lastensuojelutoimisto			Suojelukasvatustoimisto ja laitokset			Yhteensä
	P.	T.	Yhteensä	P.	T.	Yhteensä	
Kehitystason määrääminen	66	52	118	—	—	—	118
Heikko koulumenestys	13	5	18	4	2	6	24
Laitossijoitus	2	1	3	10	1	11	14
Mahdollinen laitoksesta kotiuttaminen	3	—	3	4	5	9	12
Vajaamielisrekisteriin merkitseminen ja laitos- hakemus	67	94	161	—	—	—	161
Sijoitus vajaamielispäivähuoltolaan	2	—	2	—	—	—	2
Lapsen sopivuus kasvatuskotiin tai kasvatus- kodin sopivuus lapselle	11	9	20	—	—	—	20
Mahdollinen sairaalahoido	8	7	15	5	1	6	21
» lääkehoito	21	15	36	—	—	—	36
Hermostolliset herkkyysoireet	23	17	40	12	3	15	55
Kastelu ja/tai tuhriminen	14	4	18	2	1	3	21
Sopeutumisvaikeudet	24	12	36	114	36	150	186
Seksuaaliset vaikeudet	2	1	3	3	1	4	7
Adoptio tai sen purkaminen	11	9	20	—	2	2	22
Holhous- ja oikeusasia	7	7	14	—	—	—	14
Työkyvyttömyyseläke	14	5	19	—	—	—	19
Sterilisaatio	2	3	5	—	2	2	7
Muut syyt	10	9	19	2	1	3	22
Yhteensä	300	250	550	156	55	211	761

Tutkittujen henkilöiden älykkyytaso, sukurasitus ja kasvuympäristön erikoisuus

	0—6 v		7—15 v		16—17 v		18 v—		Yhteensä		Kaikkiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Älykkyytaso:</i>											
130—	—	1	2	—	—	3	—	—	2	4	6
110—129	5	4	7	7	—	1	—	—	12	12	24
90—109	13	9	30	13	3	3	1	1	47	26	73
80—89	6	6	18	9	—	2	1	2	25	19	44
60—79	17	8	14	11	2	2	10	19	43	40	83
40—59	3	1	7	6	1	1	18	27	29	35	64
alle 40	10	10	7	10	—	—	2	16	19	36	55
ei tutkittu ¹⁾	27	16	134	75	32	21	23	22	216	134	350
2 vast.ottokotia, joissa oma psykologi ...	—	55	219	131	38	33	55	87	393	306	699
Yhteensä	81	55	275	131	43	33	56	87	455	306	761
<i>Sukurasitus:</i>											
Rangaistu	—	3	15	10	—	2	—	2	15	17	32
Poikkeava elämäntapa	21	12	84	33	11	5	5	10	121	60	181
Vajaamielisyyys	3	2	10	1	1	—	5	7	19	10	29
Mielisairaus	4	5	19	9	4	6	7	9	34	29	63
Muu pitkäaikainen sairaus	3	3	11	5	4	—	4	3	22	11	33
Aistivallisuus	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1	3
<i>Kasvuympäristön erikoisuus:</i>											
Avioton	30	20	41	16	7	2	6	9	84	47	131
Äiti, isä tai molemmat kuolleet	1	8	34	11	10	5	27	41	72	65	137
Avioero, asumusero	17	12	68	42	12	5	1	7	98	66	164
Äiti- tai isäpuoli	1	4	14	9	6	1	3	4	24	18	42
Otto- tai kasvatusvanhemmat	9	9	34	20	1	2	4	4	48	35	83
Lasten- ja nuorisokoti	24	29	66	25	12	3	—	—	102	57	159
Vastaanotto- ja koulukoti	—	—	54	24	6	8	—	—	60	32	92

¹⁾ Älykkyytutkimusta ei suoritettu v. 1961, sillä tutkittu joko aikaisemmin täällä tai muualla. Näille suoritettu muita tutkimuksia.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 2977 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 199 lasta (1 259), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 4 176 (3 951) lasta. Näistä oli 3 780 lastenhuoltotoimiston alaista ja 378 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 18 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 2 554 eli 62.1 % ja aviottomia 1 561 eli 37.9 %. Lastenhuoltotoimiston alaisiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 59.8 ja 40.2 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 83.8 ja 16.2. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 156:lla eli 84.4 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 353:lla eli 13.8 %:lla jompikumpi vanhemmista kuollut ja 45 eli 1.8 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 697:llä eli 44.6 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 846:lla eli 54.2 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 18:lla eli 1.2 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 368 eli 82.5 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 54 ja muualla Uudenmaan läänissä 94, joten muualla syntyneitä oli 568 eli 14.0 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, ryhmiteltiin heidät vanhempiensa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 1 870 eli 45.4 %, muiden työntekijäin 476 eli 11.6 %, kotiapulaisten 347 eli 8.4 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 207 eli 5.0 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 662 eli 16.1 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 155 eli 3.8 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, että edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 687:ssä eli 16.7 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 436 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 251 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 3 134:ssä eli 76.2 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 305 eli 7.4 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskky, 161:llä eli 3.9 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 183 lasta eli 4.5 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 680 lapsen eli 16.5 %:n vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 176 lapsen, 4.3 %:n, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 3 898:lla eli 93.4 %:lla suomi, 268:lla eli 6.4 %:lla ruotsi ja 10:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli.

Rahoitus

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	122 676 459
Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	392 476 152
Vajaamielislaitokset	54 250 709
Sijoitus kaupungin omien laitosten ulkopuolelle	285 144 658
Suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	14 334 412
Tuberkuloottisten lasten erikoishoito	24 802 171
Vajaamielisten hoito ja opetus	50 989 536
Lasten kesävirkestys	9 957 054
Lastenvalvojan käyttövarat	242 213
Matkakulut	2 621 157
Suojelukasvatuksessa olevien siirrot ja hoidon tarkastus	498 088
Järjestöjen avustukset	12 450 000
Kaupunginhallituksen käyttövarat	4 425 552
Yhteensä	974 868 161

Lisäksi suoritettiin rakennusviraston ja kiinteistöviraston toimesta seuraavien laitosten rakennus- ja korjaustöitä, joiden kustannukset olivat:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	580 718
Outamon vastaanottokoti	54 503
Hyvösen lastenkoti	1 132 911
Kallion nuorisokoti	535 445
Nukarin lastenkoti	3 101 868
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	481 104
Yhteensä	5 886 549

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot jakaantuivat seuraaviin eriin:

	mk
Lastenhoidosta saatu korvaus	158 364 837
Laitosten valtionapu	35 099 872
Laitosten muut tulot	17 714 647
Laitosten henkilökunnan suorittama luontoisetujen korvaus	5 079 811
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto	2 810 294
Yhteensä	219 069 461

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 980 754 710 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 761 685 249 mk eli 81 778 078 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Eri laitosten varsinaiset nettomenot eli laitosten korjauskustannukset sekä henkilökunnan luontoiseduista saatu korvaus ym. tulot bruttomenoista poisluettuina nousivat seuraaviin määriin:

Laitos	Kaikkiaan mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	119 285 445	1 867	681 652
Herttoniemen vastaanottokoti	8 438 484	1 756	641 009
Outamon vastaanottokoti	42 121 586	7 169	2 616 914
Vastaanottokoti Lemmilä	10 194 141	2 217	809 234
Mellunkylän vastaanottokoti	9 932 228	2 247	820 195
Hyvösen lastenkoti	20 761 945	1 789	653 003
Malmin lastenkoti	18 389 177	1 308	477 759
Kallion nuorisokoti	12 581 986	1 244	454 067
Töölön nuorisokoti	4 223 334	1 024	373 792
Kaarelan nuorisokoti	5 397 034	1 010	368 759
Reijolan nuorisokoti	5 594 986	854	311 830
Metsäkummun hoitokoti	13 465 988	2 807	1 024 828
Oppilaskoti Toivola	71 589 240	2 352	858 720
Kullatorpan lastenkoti	17 771 143	1 922	701 617
Päivölän lastenkoti	11 850 538	1 734	633 209
Nukarin lastenkoti	19 701 356	1 717	626 993
Päivähuoltola Aula	10 562 084	1 157	422 622
Päivähuoltola Vantaala	10 094 143	1 095	399 733
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	6 920 260	915	334 102
Käpylän työköti	5 057 305	1 221	445 982
Yhteensä	423 932 403	1 858	678 180

Edellä mainitut päiväkäytökustannukset jakaantuivat seuraavalla tavalla:

Laitos	Menoerä, mk					
	Palk- kaukset	Vuokra, lämpö, valo ja käyttö- voima	Ravinto	Vaatetus, kalusto ja pesu	Muut menot	Yhteensä
Sofianlehdon vastaanottokoti	1 296	299	192	67	119	1 975
Herttoniemen vastaanottokoti	1 262	269	213	90	63	1 899
Outamon vastaanottokoti	3 157	2 274	314	1 378	542	7 666
Vastaanottokoti Lemmilä	1 432	360	240	82	189	2 305
Mellunkylän vastaanottokoti	1 291	300	266	256	249	2 365
Hyvösen lastenkoti	881	437	211	186	118	1 835
Malmin lastenkoti	872	120	186	138	78	1 396
Kallion nuorisokoti	518	374	210	138	63	1 306
Töölön nuorisokoti	467	295	225	108	63	1 160
Kaarelan nuorisokoti	543	311	198	66	47	1 168
Reijolan nuorisokoti	549	83	229	82	69	1 013
Metsäkummun hoitokoti	1 731	448	244	175	245	2 845
Oppilaskoti Toivola	1 094	926	199	96	145	2 462
Kullatorpan lastenkoti	1 208	382	192	102	100	1 985
Päivölän lastenkoti	1 004	261	194	108	236	1 805
Nukarin lastenkoti	1 067	271	157	76	250	1 823
Päivähuoltola Aula	770	110	83	48	152	1 165
Päivähuoltola Vantaala	653	136	79	16	218	1 104
Oppilaskoti Toivolan päivähuoltola	461	107	61	12	272	915
Käpylän työköti	716	222	156	47	210	1 352
Yhteensä	1 083	409	188	124	151	1 957

Outamon vastaanottokodin hoitopäiväkäytökustannus on laitoksen perustamisvaiheen menojen johdosta poikkeuksellinen.

Lastensuojelujärjestöjen suorittaman työn tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittynä avustuksina seuraaville lastensuojelujärjestöille yhteensä 12 450 000 mk: Pelastakaa Lapset perhesijoitustoiminnan tukemiseksi 300 000 mk; Svenska Finlands Vårdanstalt för sinnesslöa -nimistä laitosta ylläpitävä kuntainliitto 3 150 000 mk ja Vankeusyhdistys 500 000 mk. Lisäksi jaettiin 8 500 000 mk avustuksena sellaisille järjestöille, jotka järjestävät kesänviettoa helsinkiläisille lapsille.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista kaupunginhallitus myönsi lastensuojelulautakunnan esityksestä vuoden aikana erilaisiin lastensuojelun tarpeisiin yhteensä 4 425 552 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten on rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31. 12. 1961 seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmbergin lahjoitusrahasto	41 011	3 610
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 500	4 158
Lasten kesäsiirtolan rahasto	21 384	8 705
Bergmanin puolisoiden lahjoitusrahasto	62 083	5 466
L. A. Grönholmin orpolasten rahasto	12 442	2 824
M. Kotschakin lastenvaatetusrahasto	93 234	12 440
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	64 975	14 979
Yhteensä	307 629	52 182

Kertomusvuonna myönnettiin edellä mainittujen rahastojen korkovaroista avustuksina yhteensä 12 527 mk.

Hoitopaikkasopimukset

Osallistuessaan eräiden yksityisten järjestöjen omistamien lastenhuoltolaitosten perustamiskustannuksiin myöntämällä joko avustuksen tai lainan kaupunki on varannut käyttöönsä määrääjäksi tällaisista laitoksista hoitopaikkoja. Seuraaviin kaupunginvaltuuston päätöksiin perustuvat hoitopaikkasopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

8. 3. 1950 ja 16. 5. 1956 sopimukset 28 varsinaisen ja 2 erityispaikan varaamisesta Diakonissalaitokselta sen omistamasta Pitäjänmäen lastenkodista sekä 7. 12. 1950, 14. 11. 1951 ja 20. 3. 1957 sopimukset 25, 10 ja vähintään 200 hoitopaikan varaamisesta Rinnekoti-nimisestä laitoksesta;

12. 7. 1951 sopimus 12-paikkaisesta turvattomien ruotsinkielisten lasten vastaanotto-osastosta Suomen Lastenhoitoyhdistyksen Stenbäckinkatu 5:ssä sijaitsevassa lastenkodissa myönnetyn lainan takaisinmaksuaikana;

22. 12. 1954 sopimus 35 hoitopaikan varaamisesta Svenska Finlands Vårdestalt för sinnesslöa -nimisestä kuntainliiton ylläpitämästä vajaamielislaitoksesta;

15. 12. 1954 sopimus vähintään 30 hoitopaikan varaamisesta Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista lainan maksuajaksi;

21. 12. 1955 ja 15. 1. 1958 sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta Mustalaislähetysten Kotimäen lastenkodista Sipoon Martinkylästä sekä samoin 10 hoitopaikan varaamisesta Kosken (Hl.) pitäjässä sijaitsevasta lastenkodista;

6. 2. 1957 sopimus vähintään 10 hoitopaikan varaamisesta Barnens Värn -nimisen järjestön vajaamielislaitoksesta;

21. 11. 1956 sopimus Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kodinhoito-opiston lastenkodin varaamisesta kokonaisuudessaan lainan takaisinmaksuajaksi lastensuojelulautakunnan huollettavia varten;

7. 9. 1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

15. 4. 1959 sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen lastenkodista;

18. 11. 1959 sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista Uudenmaankatu 36;

18. 1. 1961 sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen lastenkodista;

31. 5. 1961 sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta Helsingin Kaupunkilähetysten lastenkodista Puotilantie 6;

sekä kaupunginhallituksen tekemiin päätöksiin perustuvat:

2. 1. 1958 sopimus vähintään 8 hoitopaikan varaamisesta Vankeusyhdistyksen omistamasta Rusutjärven kotikoulusta;

28. 9. 1961 sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta Mustalaislähetysten nuorisokodista Kauniaisissa ja

21. 9. 1961 sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta Kirsti Herlinin Lastenkoti-säätiön lastenkodista.